

Pericopa Ki Tisa - Vițelul de aur și femeile [anul 5779]

În universul nostru "modern și avansat" suntem, de multe ori, îndoctrinați cu idei de factură sexistă, misogină potrivit cărora în lumea antică femeia nu avea nici o contribuție la desfășurarea evenimentelor și că bărbații sunt singurii care conduc lumea și făuresc istoria. Dacă așa se întâmplă uneori și în lumea biblică din Tora, acesta este un rezultat al descifrării superficiale a evenimentelor descrise acolo și al stigmatelor seculare ale supremației bărbătești imprimate unor prezentări ale acestora. Iar adevărul cu privire la locul și rolul femeilor în istoria antică a omenirii dezmente categoric prezentarea lor ca simple personaje secundare. Eroinele povestirilor din această pericopă argumentează convingător adevărul acestor afirmații.

Un asemenea exemplu îl oferă Tora, care descrie traversarea de către poporul evreu a Mării Roșii, în care femeile, în frunte cu Miryam Hanevia („Profetesa”), au ocupat un loc decisiv prin actele de eroism de care au dat dovadă cu acel prilej. La fel a fost, între altele, participarea lor activă la prevenirea comiterii și diminuarea consecințelor negative ale celor două mari păcate din cei 40 de ani de pribegie prin deșert, „vițelul de aur” și „iscoadele”. În ambele ele au fost pe partea pozitivă a desfășurărilor. Pe de altă parte, ele au ocupat un loc activ la realizarea celei mai mărețe construcții din acei 40 de ani, construcția Mișkanului (Tabernacolului). Ca să înțelegem lucrurile acestea, trebuie să parcurgem toată Toraua, atât cea scrisă cât și cea orală.

Dacă citim cu multă atenție descrierea teribilului păcat al „vițelului de aur” și luăm în considerare și completările din Toraua Orală, adică din diferitele Midrașim, putem constata locul onorant care revine femeilor în această poveste, altfel tristă și grotescă. Acest eveniment se petrece în momentele în care Moșe Rabenu întârzie să coboare de pe muntele Sinai, pe care se urcase ca să primească de la Dumnezeu tablele, iar poporul nerăbdător a intrat în panică și l-a însărcinat pe Aharon să construiască un alt zeu. Primul lucru pe care îl face Aharon este să implice în povestea asta pe femei: „Și Aaron le-a zis (bărbaților): Scoateți cerceii de aur care sunt în urechile soțiilor voastre, ale fiilor voștri și ale fiicelor voastre, și aduceți-i la mine” (Exod 32:2). Întrebarea care se pune este: de ce subliniază Toraua contribuția cerceilor femeilor la construirea vițelului de aur?

Răspunsul îl primim din Midraș, care certifică nulitatea contribuției femeilor la aurul plăsmuirii blasfemiatoare: „Au auzit femeile și nu au vrut, și nu au fost de acord să le dea bărbaților cerceii lor de aur, în schimb le-au spus: „Să facem un vițel și o urâciune care nu are putere să ne salveze? Nu vă vom asculta!” Iar HaKadoș Baruch Hu le-a răsplătit pentru atitudinea lor, fiind ele cele care păstrează Roș Hodeș mai mult decât bărbații”. (Pirkey DeRabi Eliezer, cap. 45). Din midraș putem deduce, de asemenea, că scopul lui Aharon rugându-i pe bărbați să le ia de la femei era și acela să împiedice cât mai mult împlinirea dorinței poporului, chiar dacă presupunerea lui era doar

parțial validă. El credea că femeilor le va fi greu să se despartă de bijuteriile lor. Și într-adevăr, ele nu au dat cerceii. Dar este clar că nu pretinsa preferință specific feminină pentru aur și bijuterii este pricina. Dovada? Atunci când au fost rugate să doneze bijuterii pentru construcția Mișkanului (tabernacol) ele s-au grăbit de-a dreptul să aducă bijuteriile! Cu alte cuvinte, femeile se pot despărți cu ușurință de bijuterii, atunci când scopul este o acțiune cu adevărat mare și importantă! Marele comentator HaTașbeț (Șim'on Duran, sec. 14-15, Spania) spune că bărbaților li s-a luat privilegiul de a nu lucra de Roș Hodeș fiindcă s-au grăbit la vițel, dar s-au lenevit la Mișkan. În schimb, femeile au primit Roș Hodeș fiindcă s-au grăbit la Mișkan și s-au abținut la vițel. Tot aici găsim explicația motivului alegerii Roș Hodeș ca sărbătoare privilegiată a femeilor: Mișkanul a fost inaugurat de Roș Hodeș!

De unde putem trage concluzia că nu femeile au dat cerceii, ci bărbații au făcut asta. Răspunsul îl găsim în Midraș Tanhuma, Ki Tisa 19, care spune că, după ce Aharon a cerut bărbaților să scoată și să aducă cerceii femeilor, a văzut că ele nu dau curs cererii. Când a văzut că ele nu dau cerceii din urechile lor, "tot poporul și-a scos cerceii de aur care erau în urechile lor" (Exod 32:3). Nu este scris "în urechile femeilor", ci în "urechile lor". În ebraică acest pronume posesiv are o formă diferită la masculin și alta la feminin. Aici el apare la masculin! În Midraș Raba, Bamidbar, este scris că femeile chiar s-au revoltat și nu au participat la comiterea acestui păcat.

În concluzie, nu există nicio îndoială, așa cum atestă midrașul Bamidbar Raba 21:10, că femeile nu au participat la comiterea celor două mari păcate de care se fac vinovați Bnei Israel în deșert: „păcatul iscoadelor” și „vițelul de aur”. Cu referire la „păcatul iscoadelor” reiese, dimpotrivă, că femeile au demonstrat cât de mult țin la Ereț Israel, prin aceea că nu au acceptat să rămână în deșert, cum au vrut bărbații, care au fost reprezentați de către iscoadele care nu voiau să ajungă în Ereț Israel, unde trebuiau fie să lupte în calitate de soldați, pentru cucerirea pământului, fie să lucreze ca niște buni gospodari, preferând înaintarea rutinieră prin deșert și unele preocupări spirituale (învățat Tora), fără să lupte, să lucreze sau să aibă grijile vieții zilnice. Cu referire la „păcatul vițelului de aur”, din midrașul acesta rezultă că Aharon a contat pe istețimea, înțelepciunea și patriotismul femeilor (care în nici un caz nu merită a fi considerate niște naive orbite de strălucirea aurului), ca să evite dezastrul către care aluneca implacabil ambiția aceasta a majorității poporului de turnare și cioplire a vițelului.

Ca încheiere, povestea noastră este încă o dovadă a rolului fundamental pozitiv jucat de femei în aceste evenimente vijelioase care au trecut peste poporul evreu, de curând eliberat de sub jugul egiptean. Așa cum și în continuare, femeile vor juca un rol decisiv și meritoriu în istoria viitoare a poporului evreu, fiind profund implicate în toate evenimentele importante trăite de acest popor..